

STUDIE

De voordelen van het systeem van maaltijdcheques t.o.v. een netto-equivalent

Impact-analyse voor de overheid

Grégoire Tondreau
In opdracht van de Voucher Issuers Association
Februari 2017

Inhoudstafel

1. Samenvatting.....	3
2. Belangrijkste kenmerken van het systeem van de maaltijdcheques.....	4
2.1 De maaltijdcheque is een alternatieve oplossing voor het bedrijfsrestaurant, die meegaat met zijn tijd	4
2.2 De maaltijdtitel, een sociaal voordeel toegekend door de werkgever aan de werknemer.....	5
2.3 Het unieke karakter van de maaltijdcheque bevordert de sociale dialoog tussen werkgever, werknemer en vakbond.....	6
2.4 De maaltijdcheque stimuleert de binnenlandse consumptie ten opzichte van sparen en uitgaven in het buitenland	7
2.5 De consumptie gegenereerd door maaltijdcheques creëert extra banen	8
3. Twee scenario's worden gemodelleerd om de impact te meten op de Staat en economie van de conversie van maaltijdcheques naar een netto-equivalent	9
3.1 Het eerste scenario modelleert de impact op de Staat en economie van de huidige situatie met maaltijdcheques	9
3.2 Het tweede scenario modelleert de impact op de Staat en economie van een netto-equivalent	9
4. Voorstelling en toelichting van de verschillende assumpties en hun implicaties op het fiscale resultaat voor de overheid	10
4.1 Verlies door aftrekbaarheid	10
4.2 Opbrengsten door verhoogde consumptie.....	10
4.3 Opbrengsten door bijkomende werkgelegenheid	12
4.4 Opbrengsten door geïnduceerde consumptie.....	14
5. De Belgische Staat verliest binnenlandse consumptie, banen en inkomsten door de vervanging van maaltijdcheques door een netto-equivalent.....	16
5.1 Bij vervanging van de maaltijdcheques door een netto-equivalent gaan EUR ~380 miljoen aan binnenlandse consumptie en ~10.000 banen verloren	16
5.2 Bij vervanging van de maaltijdcheques door een netto-equivalent is er een negatieve impact van EUR ~500 miljoen op de inkomsten voor de Staat	16
6. Conclusie.....	18

1. Samenvatting

Deze studie heeft tot doel de impact op de Staat en economie van de conversie van maaltijdcheques naar een netto-equivalent te kwantificeren. Deze studie bouwt verder op andere studies over de maaltijdcheque door Roland Berger.

De maaltijdcheque biedt een alternatieve oplossing voor een bedrijfsrestaurant, hetgeen de economische ongelijkheid tussen kleine en grote ondernemingen verkleint. Het staat de werkgevers toe een sociaal voordeel toe te kennen aan zijn werknemers. De maaltijdcheque zorgt bijgevolg voor consumptie en genereert op deze manier directe en indirecte maar goed meetbare effecten. Ten eerste creëert het extra directe koopkracht voor de werknemers. Die extra directe koopkracht bevordert binnenlandse consumptie, waardoor meer banen gecreëerd worden. De extra banen zorgen op hun beurt voor extra (indirecte) geïnduceerde consumptie. Bovendien draagt het unieke karakter van de maaltijdcheque bij tot een sociale dialoog tussen werknemer en werkgever. Tenslotte kan men vaststellen dat al deze effecten eveneens een invloed hebben op de financiën van de Staat.

In deze studie wordt de impact van het vervangen van maaltijdcheques door een netto-equivalent gekwantificeerd. De belangrijkste bevindingen uit de studie kunnen als volgt samengevat worden:

- > **Binnenlandse consumptie is tot EUR ~380 miljoen hoger** in het geval waarbij maaltijdcheques behouden worden t.o.v. het geval waarbij een netto-equivalent wordt ingevoerd. Deze verhoogde binnenlandse consumptie wordt gegenereerd door het uitgeven van de maaltijdcheques en de daardoor geïnduceerde consumptie.
- > Verder leidt de bijkomende consumptie tot extra werkgelegenheid in de horeca en de distributiesector. Gezien dit een arbeidsintensieve industrieën zijn, zorgt de extra consumptie voor de creatie van **~10.000 extra banen**.
- > Het behouden van de maaltijdcheque resulteert in een **positieve impact op de overheidsinkomsten van EUR ~500 miljoen per jaar**.

Er kan geconcludeerd worden dat het behoud van het maaltijdchequesysteem, al dan niet elektronisch, gunstig is voor de verschillende aangesloten partijen. De werknemer gaat erop vooruit in termen van koopkracht, de werkgevers zien meer consumptie, extra banen worden gecreëerd en de Staat ziet bijdragen voor de sociale zekerheid en de belastingen toenemen.

2. Belangrijkste kenmerken van het systeem van de maaltijdcheques

2.1 De maaltijdcheque is een alternatieve oplossing voor het bedrijfsrestaurant, die meegaat met zijn tijd

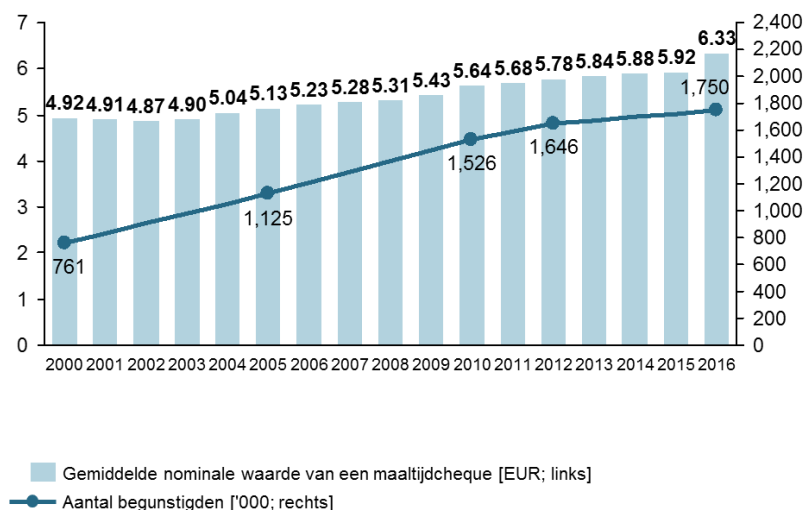
De oorsprong van de maaltijdcheque in zijn moderne vorm, gaat terug naar een lokaal initiatief in Engeland in de jaren '50. Het oorspronkelijke doel was de werkgevers toe te laten tijdens de middagpauze een maaltijd in de buurt van de onderneming aan te bieden aan hun werknemers in moeilijke economische tijden.

Het systeem werd in 1964 in België ingevoerd om werknemers een sociaal voordeel te verschaffen dat een alternatief bood voor het bedrijfsrestaurant. Dit laatste, ingevoerd in 1913, was een voordeel dat enkel geboden kon worden door bedrijven die er de plaats en middelen voor hadden. De maaltijdcheque moest er als dusdanig voor zorgen dat er een gelijkheid tussen de werknemers gegarandeerd werd los van de grootte van de onderneming waarin ze tewerkgesteld waren. Het systeem zou er bijgevolg ook voor zorgen dat de competitiviteit van de zwakste, lokale bedrijven versterkt werd door de economische ongelijkheid tussen kleine en grote ondernemingen te verkleinen.

De maaltijdcheque werd in 1969 geformaliseerd door een Koninklijk Besluit en geniet van vrijstelling van belastingen sinds 1987. Door de gedetailleerde regelgeving wilde de wetgever vermijden dat er een ongecontroleerd, parallel monetair circuit tot stand kwam en er verkapte vergoedingen toegekend werden, die toelaten onrechtmatig belastingen te ontduiken en het betalen van sociale bijdragen te vermijden.

Als antwoord op de stijgende kost van levensonderhoud werd de maximale bijdrage van de werkgever in de maaltijdcheque in 2009 en 2016 met EUR 1 opgetrokken naar EUR 5,91 en EUR 6,91 respectievelijk.

Het succes van de maaltijdcheque wordt weerspiegeld in de cijfers. De laatste 12 jaar is het aantal begunstigden blijven stijgen, net zoals de gemiddelde nominale waarde van de maaltijdcheque. Tegenwoordig worden er 380 miljoeniljoen maaltijdcheques verdeeld, wat neerkomt op een gebruik van meer dan 1,7 miljoen maaltijdcheques per dag.

2.2 De maaltijdtitel, een sociaal voordeel toegekend door de werkgever aan de werknemer

De maaltijdcheques genieten van een uniek fiscaal statuut door het sociale voordeel dat ze bieden. Hierdoor zijn werknemers vrijgesteld van bedrijfsvoorheffing en sociale bijdragen en hoeven werkgevers geen patronale bijdragen te betalen. Deze vrijstelling is van essentieel belang om het gebruik ervan aan te moedigen.

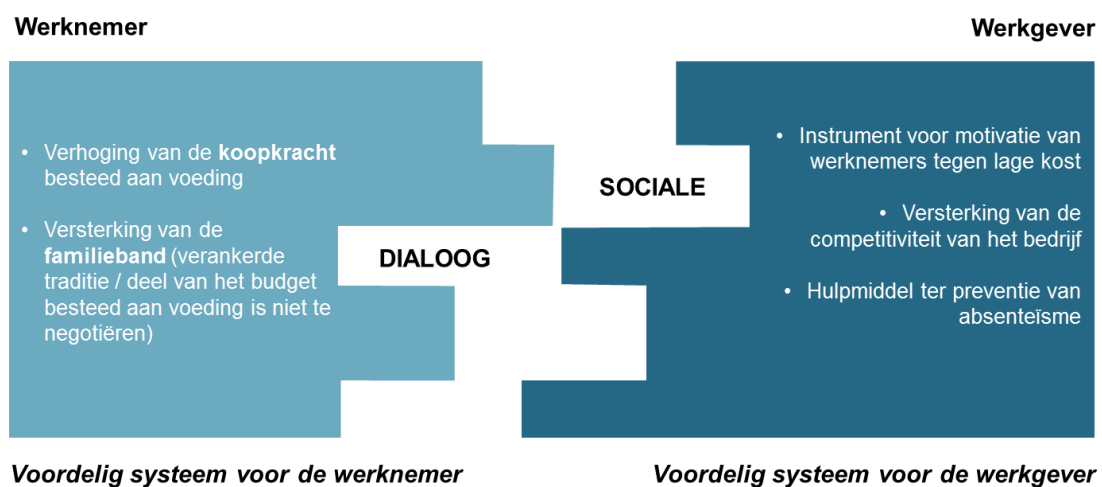
Opdat de maaltijdcheque als sociaal voordeel (en niet als loon) gekwalificeerd zou worden, moet er aan een aantal specifieke voorwaarden voldaan zijn:

1. Ze mogen niet dienen als vervanging of omzetting van loon, bonussen, voordelen in natura of gelijk welk ander voordeel of deze nu onderworpen zijn aan belastingen en bijdragen of niet. Maaltijdtitels mogen bijgevolg enkel ter aanvulling van het salaris worden toegekend. Hiermee wordt het recht voor werknemers om vrij over hun loon te mogen beschikken, gegarandeerd.
2. Toekenning van de maaltijdcheque moet bepaald zijn in een collectieve arbeidsovereenkomst op sectoraal of bedrijfsniveau. Het is enkel bij gebrek aan vakbondsafvaardiging of indien het gaat om een werknemerscategorie waar de CAO normaalgezien geen betrekking op heeft, dat verstrekking op individueel niveau mag gebeuren.
3. Het aantal toegekende maaltijdcheques moet gelijk zijn aan het aantal effectief gepresteerde dagen.
4. De bijdrage van de werkgever bedraagt maximaal EUR 6,91.
5. De bijdrage van de werknemer bedraagt minimaal EUR 1,09. Deze bijdrage vertegenwoordigt het geschatte voordeel in natura dat een maaltijd in een bedrijfsrestaurant oplevert voor de werknemer. Door het betalen van deze bijdrage, neutraliseert de werknemer het voordeel en is het bijgevolg niet belastbaar.

Door de verhoging van de koopkracht die de maaltijdcheque met zich meebrengt (dankzij het speciale fiscale regime), zorgt hij voor een significante toename van het gezinsbudget voor voeding. Bovendien kan er op deze toename geen loonbeslag gelegd worden (aangezien deze compensatie niet als loon gekwalificeerd wordt), waardoor de maaltijdcheque – zelfs in een moeilijk economisch klimaat – een adequate voeding garandeert voor de werknemers.

2.3 Het unieke karakter van de maaltijdcheque bevordert de sociale dialoog tussen werkgever, werknemer en vakbond

Door zijn uniek karakter draagt de maaltijdcheque bij tot de sociale dialoog in ondernemingen, sectoren en bij intersectorale onderhandelingen. Aangezien hij enkel aangewend kan worden voor de aankoop van voedingswaren en zijn speciale status in het arbeidsrecht, genereert hij voordelen voor zowel werkgevers als werknemers en vormt de maaltijdcheque een ideaal instrument voor de sociale dialoog tussen de twee partijen. Meer nog, het is een hulpmiddel waar beide partijen het over eens zijn en vermindert zo de sociale spanningen op het werk¹.

Voor de werkgever is de maaltijdcheque een belangrijk voordeel, waarmee vooral de competitiviteit van het bedrijf wordt versterkt:

- > Als een sociaal voordeel is het een instrument voor een verantwoordelijk sociaal beleid dat in aanzienlijke mate bijdraagt aan de motivatie en het welzijn van de werknemer tegen een beperkte kost
- > Door een alternatief voor het bedrijfsrestaurant te bieden verzekert de maaltijdcheque de evenwaardigheid van grote en kleine bedrijven, wat bijdraagt aan de aantrekkelijkheid van deze laatste
- > Dankzij de fiscale voordelen die hij geniet, genereert de maaltijdcheque belangrijke besparingen op het vlak van loonkosten (2% voor een KMO van 5 werknemers)²
- > Bovendien is het een instrument dat absentieïsme tegengaat aangezien de maaltijdtitel per daadwerkelijk gepresteerde dag toegekend wordt
- > Ten slotte laat het specifieke statuut van de maaltijdcheque buiten het gewone loon de werkgever toe zijn budget makkelijker te beheren (geen indexatie, geen risico op belasting, etc.)

Voor de werknemer zorgt de maaltijdcheque zowel in zijn privéleven als in zijn professionele omgeving voor een economisch en sociaal evenwicht:

- > De maaltijdcheque zorgt voor een verhoging van de koopkracht met 3%³ voor een Belgische werknemer met een gemiddeld salaris van EUR 43.500 bruto per jaar.

¹ Standpunt van het Internationaal Arbeidsbureau, weergegeven in haar studie "Food at Work"

² Roland Berger, "Maaltijdcheques zijn een voordeel voor 1,65 miljoen Belgische werknemers, 70.000 bedrijven en 11.000 aangesloten handelaars", 2013

- > Op deze toename van koopkracht kan er bovendien geen juridisch beslag gelegd worden aangezien het om een sociaal voordeel voor de aankoop van voeding gaat en niet om een betaalmiddel⁴
- > Het gevoel van erkenning dat gepaard gaat met het ontvangen van maaltijdcheques verhoogt het welzijn en de integratie van de werknemer op de werkvloer⁵
- > Tot slot draagt de maaltijdcheque indirect bij tot het familiale weefsel doordat er een lange traditie is van het aanwenden van maaltijdcheques voor de aankoop van voedingswaren voor het gehele gezin en gaat hij zo onenigheid over de toewijzing van het gezinsbudget tegen.

2.4 De maaltijdcheque stimuleert de binnenlandse consumptie ten opzichte van sparen en uitgaven in het buitenland

De binnenlandse consumptie wordt in het algemeen negatief beïnvloed door aankopen gedaan in het buitenland en door de opbouw van spaargeld. Maaltijdcheques kunnen enkel in het binnenland uitgegeven worden, hebben een beperkte geldigheidsduur en zijn enkel geldig voor de aankoop van voeding, waardoor ze bovenvermelde risico's tegengaan en de binnenlandse consumptie beschermen.

De maaltijdcheque verzekert een binnenlandse consumptie door de voorwaarden die opgelegd worden om als sociaal voordeel vrijgesteld van sociale lasten en belastingen gekwalificeerd te worden. In geval van uitbetaling van een bedrag in contanten aan de werknemers, zou een deel van dit bedrag op de spaarboekjes terecht komen. Uitgaande van de Belgische spaarquote, kan de impact van de maaltijdcheque op de bescherming van de binnenlandse consumptie geschat worden. Daarnaast beschermen maaltijdcheques de binnenlandse consumptie ten voordele van uitgaven in het buitenland.

Zowat 30%⁶ van de huishoudens koopt regelmatig voedsel aan in het buitenland, maar niet allemaal met dezelfde frequentie. Zo kunnen drie types onderscheiden worden:

- > "Heavy cross-border shoppers": huishoudens die dicht bij de grens wonen en die tweewekelijks hun aankopen in het buitenland doen. Ze geven gemiddeld EUR 61 per aankoop uit (2009).
- > "Medium cross-border shoppers": bezoeken de winkels in het buitenland zo'n 7 keer per jaar en geven gemiddeld EUR 76,2 per aankoop uit.
- > "Light cross-border shoppers": geven gemiddeld EUR 69,7 uit tijdens de twee bezoeken die zij per jaar doen aan winkels in het buitenland

Konings⁷ bevestigt deze cijfers door de bevinding dat ~7% van de totale waarde van de maaltijdcheques gespendeerd wordt bij handelaars gesitueerd langs de Belgische grens.

³ Toename van de koopkracht ten belope van EUR 650 voor een gemiddeld Belgisch brutoloon van EUR 43.500 wat overeenkomt met een nettoloon van EUR 24.582 in 2016

⁴ Cfr. Artikel 12 van de Wet op de Diverse Bepalingen van 6 mei 2009 tot wijziging van artikel 1409 van het Gerechtelijk Wetboek

⁵ Online HR Publication of the Year, 2007, "Reward and Benefits: performance of perks over pay rises for improving employee engagement"; "100 best companies to work for" Fortune 2012; John Gibbons, Employee Engagement: A review of Current Research and its Implications (2006); Silverman M., 2004, Institute for Employment studies (UK), "Non-financial recognition, the most effective reward?"; "How do you motivate employees?", "Employees motivation" (2008, Harvard Business Review)

⁶ Onderzoek GfK, "Shopping abroad for diapers and drinks", 19/04/2010

2.5 De consumptie gegenereerd door maaltijdcheques creëert extra banen

Door het feit dat ze enkel binnen de landsgrenzen kunnen gebruikt worden om voedingswaren te kopen, stimuleren maaltijdcheques – zoals eerder vermeld – de interne consumptie. Die verhoogde consumptie, zorgt zowel direct in de distributie en catering als indirect in andere sectoren voor extra tewerkstelling door multiplier-effecten.

IDEA Consult voerde in 2010⁸ een onderzoek uit naar de impact van maaltijdcheques op de werkgelegenheid in België. Rekening houdend met verschillend consumentengedrag bij het ontvangen van maaltijdcheques, werden verschillende scenario's voor de werkgelegenheid afgeleid. Deze studie werd verfijnd en geactualiseerd voor maaltijdcheques in 2013.⁹

De conclusie van IDEA Consult stelt onder andere dat de verhoogde consumptie dankzij maaltijdcheques meer jobs creëert. Zoals reeds vermeld kunnen maaltijdcheques niet opgespaard worden en enkel gependend worden in België. Bovendien kunnen ze enkel uitgegeven worden in de distributiesector en horeca, hetgeen arbeidsintensieve industrieën¹⁰ zijn. Zo stellen ze dat het volledige systeem van de maaltijdcheques 19.910 extra banen creëert in 2013, voor een uitgiftevolume van EUR 1,9 miljard, in tegenstelling tot 11.620 extra banen onder het scenario van equivalente netto-loonvergoeding.

⁷ Konings, "Remplacer les chèques-repas par des espèces? Une analyse économique", 2013

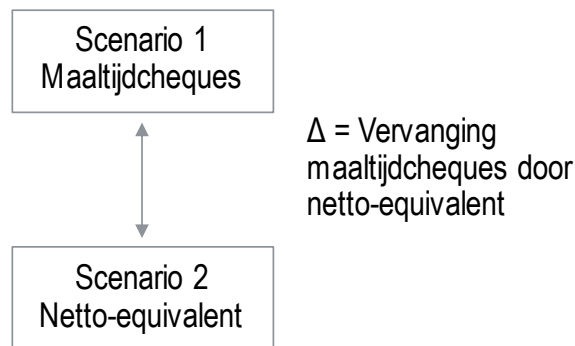
⁸ IDEA Consult, "Economische impact van maaltijdcheques en ecocheques", 2010

⁹ IDEA Consult, "Impact macro-économique des chèques-repas", 2013

¹⁰ Dit betekent dat EUR 1 uitgegeven in de distributie- en of horecasector meer jobs creëert dan in een lagere arbeidsintensieve industrie (vb. elektronica).

3. Twee scenario's worden gemodelleerd om de impact te meten op de Staat en economie van de conversie van maaltijdcheques naar een netto-equivalent

We kwantificeren de impact voor de Staat in twee scenario's, telkens voor het referentiejaar 2016. Het eerste scenario onderzoekt het effect op de overheid van het huidige systeem van maaltijdcheques. Het tweede scenario toont aan wat het effect is indien een netto-equivalent wordt uitgekeerd. Vervolgens zullen we de verschillen tussen de twee scenario's beschouwen om de impact van een vervanging van maaltijdcheques in een netto-equivalent te onderzoeken. Een samenvatting van het onderzoeksdesign bevindt zich hieronder.

3.1 Het eerste scenario modelleert de impact op de Staat en economie van de huidige situatie met maaltijdcheques

Het eerste scenario modelleert de impact op de Staat en economie van de situatie zoals ze vandaag is. In 2016 bedraagt het uitgiftedomein maaltijdcheques EUR 2,3 miljard. De maximale waarde van een maaltijdcheque bedraagt EUR 8, waarvan minimaal EUR 1,09 door de werknemer wordt betaald. De maaltijdcheque wordt verkregen per effectief gepresteerd dag.

De maaltijdcheque stelt de werknemer in staat voeding aan te kopen. Zoals reeds vermeld betaalt de werknemer noch belastingen, noch sociale bijdragen op dit sociaal voordeel. Ook de werkgever dient geen sociale bijdragen te leveren. Daarenboven is EUR 2 per aangekochte maaltijdcheque aftrekbaar in de vennootschapsbelasting.

3.2 Het tweede scenario modelleert de impact op de Staat en economie van een netto-equivalent

Het tweede scenario modelleert de impact op de Staat en economie van het uitkeren van een netto-equivalent. We beschouwen een scenario waarbij dezelfde waarde als in het scenario van de maaltijdcheques (dus EUR 2,3 miljard in 2016) uitgekeerd wordt. Ook in dit scenario zijn werknemer en werkgever vrijgesteld van belastingen en sociale bijdragen. Verder is de aftrekbaarheid in de vennootschapsbelasting identiek aan de aftrekbaarheid in het scenario maaltijdcheque, en levert de werknemer eveneens een bijdrage van EUR 1,09 per maaltijdvergoeding (verkregen per gewerkte dag).

4. Voorstelling en toelichting van de verschillende assumpties en hun implicaties op het fiscale resultaat voor de overheid

Dit hoofdstuk behandelt de verschillende effecten voor twee scenario's (scenario maaltijdcheque en scenario netto-equivalent), en is gestructureerd volgens de graad van het effect. We behandelen eerst het directe effecten, zijnde de gedeeltelijke aftrekbaarheid van de maaltijdcheque en het netto-equivalent en de opbrengsten door verhoogde consumptie. Vervolgens worden de opbrengsten door bijkomende werkgelegenheid besproken. Tot slot komen de opbrengsten door geïnduceerde consumptie aan bod. De gebruikte assumpties worden telkens vermeld in het respectievelijke gedeelte waarop ze van toepassing zijn. Een tabel vat de impact voor de Belgische economie en Staat samen.

4.1 Verlies door aftrekbaarheid

Zoals reeds vermeld, wordt in beide scenario's, scenario maaltijdcheque en scenario netto-equivalent, aftrekbaarheid in de vennootschapsbelasting van EUR 2 per maaltijdcheque in rekening gebracht. Uitgaande van de statutaire belastingvoet van 33,99%¹¹ in de vennootschapsbelasting, schat Roland Berger de **kosten door aftrekbaarheid** van de maaltijdcheques en het netto-equivalent in beide gevallen op **EUR ~260 miljoen**.

Scenario Maaltijdcheque		Scenario Netto-equivalent		Δ
Aftrekbaarheid		Aftrekbaarheid		
Waarde in de Belgische economie [EUR]	2.285.000.000	Waarde in de Belgische economie [EUR]	2.285.000.000	
Aantal maaltijdcheques	380.833.333	Aantal netto maaltijdvergoedingen	380.833.333	
Aftrekbaarheid per maaltijdcheque	2	Aftrekbaarheid (per maaltijdvergoeding)	2	
Vermindering vennootschapsbelasting (34%)	- 258.890.500	Vermindering vennootschapsbelasting (34%)	- 258.890.500	-

4.2 Opbrengsten door verhoogde consumptie

De maaltijdcheque is bestemd voor consumptie en genereert bijgevolg direct en indirecte maar goed meetbare effecten. Omwille van de specifieke eigenschappen van de maaltijdcheque, zoals eerder besproken, wordt extra consumptie gegenereerd in de Belgische economie, binnen specifieke sectoren¹². Die verhoogde consumptie heeft tot gevolg dat de overheid extra BTW en vennootschapsbelastingen kan innen van bedrijven die hun omzet zien stijgen door het maaltijdchequesysteem.

4.2.1 De verhoogde consumptie leidt tot extra BTW-inkomsten

Om de impact die het scenario maaltijdcheque en netto-equivalent op de BTW in te schatten, is het cruciaal de totale extra uitgaven in België te kwantificeren per scenario.

Scenario Maaltijdcheque		Scenario Netto-equivalent		Δ
BTW op de bijkomende consumptie		BTW op de bijkomende consumptie		
Waarde in de Belgische economie [EUR]	2.285.000.000	Waarde in de Belgische economie [EUR]	2.285.000.000	0
Aantal maaltijdcheques	380.833.333	Aantal netto maaltijdvergoedingen	380.833.333	
Totale werknemersbijdrage (EUR 1.09 per maaltijdcheque)	- 415.108.333	Totale werknemersbijdrage	- 415.108.333	
Sparen (6,1%)	- 139.385.000	Sparen (12,2%)	- 278.770.000	
Uitgaven naar het buitenland (0%)	-	Uitgaven naar het buitenland (5,18%)	- 132.803.286	
Totale extra uitgaven in België	1.730.506.667	Totale extra uitgaven in België	1.458.318.381	272.188.286
Extra uitgaven in de voedingssector in België (15,75%)	272.554.800	Uitgaven in de voedingssector (13%)	191.185.540	
Extra uitgaven in de niet-voedingssector in België	1.457.951.867	Uitgaven in de niet-voedingssector	1.267.132.841	
BTW op voeding (6%)	16.353.288	BTW op voeding (6%)	11.471.132	
BTW op niet-voeding (21%)	306.169.892	BTW op niet-voeding (21%)	266.097.897	
BTW op de bijkomende consumptie	322.523.180	BTW op de bijkomende consumptie	277.569.029	44.954.151

¹¹ Belgium.be, "Tarieven van de vennootschapsbelasting", http://www.belgium.be/nl/belastingen/inkomstenbelastingen/vennootschappen/aangifte/vestiging_van_de_aanslag

¹² Zie Hoofdstuk 3

Scenario maaltijdcheque

Aangezien de werknemer minimaal een bedrag van EUR 1,09 moet bijdragen opdat de maaltijdcheque als sociaal voordeel zou kunnen toegepast worden, zal de door maaltijdcheques gewonnen koopkracht, verminderd worden met het totale bedrag aan werknemersbijdragen.

Theoretisch moet het volledige bedrag dat ontvangen werd in de vorm van maaltijdcheques geconsumeerd worden. Echter, het ontvangen van de maaltijdcheques zorgt ervoor dat een deel van het gewoonlijke budget vrijkomt en opgespaard wordt. Dit noemen we het spaar-effect. Door de lagere liquiditeit van maaltijdcheques in vergelijking met het overige inkomen¹³, is het aannemelijk dat een groot deel van dit vrijgekomen bedrag gespendeerd wordt. We gaan ervan uit dat de spaarquote op het bedrag vrijgemaakt door maaltijdcheques lager ligt dan de gemiddelde spaarquote op het beschikbaar inkomen in België.

In verschillende onderzoeken naar substitutiedrag van (maaltijd)cheques bij consumenten¹⁴ werd als spaarquote op het vrijgekomen bedrag de helft van de nationale spaarquote genomen. Daarom wordt hier de spaarquote op 6,1% vastgelegd, wat de helft is van de spaarquote gemeten door de Nationale Bank van 12,2%¹⁵ op het totale beschikbare inkomen.

Verder wordt verondersteld dat er een totaal substitutie-effect optreedt betreffende de buitenlandse consumptie. Dit betekent dat er geen mogelijkheid is tot buitenlandse consumptie op de verhoogde koopkracht, gezien de maaltijdcheques enkel in België gespendeerd kunnen worden. Aldus wordt een **directe extra binnenlandse consumptie van EUR 1,73 miljard** in 2016 gecreëerd door maaltijdcheques.

Vervolgens kunnen de BTW-inkomsten berekend worden, op basis van het type goederen dat aangekocht wordt. Roland Berger schat dat 15,75% van het budget dat vrijkomt dankzij de verhoging van de maximale nominale waarde van de maaltijdcheques gespendeerd wordt aan de consumptie van voeding¹⁶, welke onderworpen is aan 6% BTW. Anderzijds verwacht men dat het resterende deel, zijnde EUR 1,5 miljard gespendeerd zal worden aan goederen onderworpen aan 21% BTW. Bijgevolg zorgt de jaarlijkse injectie van kapitaal in maaltijdcheques voor **extra belastinginkomsten ten belope van EUR ~320 miljoen**.

Scenario netto-equivalent

Ook in het scenario netto-equivalent wordt een werknemersbijdrage betaald, identiek aan die in het scenario maaltijdcheque.

¹³ Maaltijdcheques kunnen slechts voor een beperkt aantal producten gebruikt worden en kunnen moeilijker op een spaarrekening geplaatst worden

¹⁴ Roland Berger, "De verhoging van de maximale nominale waarde en de aftrekbaarheid van de maaltijdcheques met EUR 1", 2016

IDEA Consult, "Macro-economische impact van de maaltijdcheques", 2013

IDEA Consult, "Economische impact van maaltijdcheques en ecocheques", 2010

¹⁵ Spaarquote gemeten over de eerste drie kwartalen van 2016, Nationale Bank

¹⁶ CRIOC, 2011, "Inventaire et analyse des données existantes en matière de demande alimentaire en RBC"; De studie van Joep Konings, december 2014, "Fondements expérimentaux et économique-comportementaux du système des chèques repas" toont aan dat mensen die beschikken over maaltijdcheques gemiddeld 5-13% meer spenderen aan voeding in vergelijking tot niet-voeding. Dit resulteert, samen met de bevindingen van CRIOC, in een percentage 15,75% dat besteed wordt aan de consumptie van voeding.

In het scenario van de uitbetaling van een netto-equivalent, wordt de gemiddelde Belgische spaarquote van 12,2% toegepast¹⁷. Immers, voor de werknemer zal het verschil tussen zijn nettoloon en het netto-equivalent niet duidelijk zijn omdat ze samen op de rekening worden gestort. Daardoor lijkt het aannemelijk dat de neiging tot sparen voor het gedeelte netto-equivalent even groot is als voor het brutoloon. Daarenboven zal een deel van de koopkracht naar het buitenland vloeien, net zoals het geval is met het brutoloon. Het percentage aan uitgaven in het buitenland van het netto-equivalent wordt vastgesteld op 5,18%¹⁸. Zowel de spaarquote en de uitgaven in het buitenland in het geval van een netto-equivalent zijn een gevolg van de hogere liquiditeit van cash in vergelijking met maaltijdcheques. Op die manier genereert uitbetaling van het netto-equivalent in 2016 **EUR 1,46 miljard aan directe extra binnenlandse consumptie**.

De besteding van budget voor het bedrag vrijgekomen door het netto-equivalent wordt verondersteld gelijk te zijn aan de besteding zoals voor bestedingen van het huishoudbudget in het algemeen in België (13% voeding)¹⁹. Aldus worden **extra BTW-inkomsten van EUR ~280 miljoen** gegenereerd door het uitbetalen van netto-equivalenten.

4.2.2 De verhoogde consumptie genereert extra vennootschapsbelastingen

Zoals beschreven in de voorgaande paragraaf, is er door de maaltijdcheques EUR 1,73 miljard extra directe binnenlandse consumptie tegenover EUR 1,46 miljard door een netto-equivalent. Uitgaande van een marge voor belastingen van 2,1%²⁰ in de distributiesector, waarop een effectieve vennootschapsbelastingvoet van 26,7% toegepast wordt, wordt **additionele vennootschapsbelasting** voor de Staat geschat op **EUR ~8 miljoen jaarlijks in het scenario maaltijdcheque**, tegenover **EUR ~6 miljoen jaarlijks in het scenario netto-equivalent**.

Scenario Maaltijdcheque		Scenario Netto-equivalent		Δ
Extra vennootschapsbelasting		Extra vennootschapsbelasting		
Extra uitgaven in België dankzij EC (inclusief BTW)	1,730,506,667	Extra uitgaven in België dankzij netto equivalent (inclusief BTW)	1,458,318,381	
BTW	- 322,523,180	BTW	- 277,569,029	
Extra uitgaven (exclusief BTW)	1,407,983,487	Extra uitgaven (exclusief BTW)	1,180,749,352	
Marge voor belasting (2,05%)	28,812,759	Marge voor belasting (2,05%)	24,162,674	
Extra vennootschapsbelasting (26,7% effectieve belastingvoet)	7,693,007	Extra vennootschapsbelasting (26,7% effectieve belastingvoet)	6,451,434	1,241,573

4.3 Opbrengsten door bijkomende werkgelegenheid

4.3.1 De bijkomende werkgelegenheid genereert additionele belastingen en sociale zekerheidsbijdragen op arbeid

IDEA Consult voerde in 2013²¹ een onderzoek uit naar de impact van maaltijdcheques op de werkgelegenheid in België. Rekening houdend met verschillend consumentengedrag dat gepaard gaat met het ontvangen van maaltijdcheques, werden verschillende scenario's voor de werkgelegenheid afgeleid. Roland Berger heeft de data uit deze studie geactualiseerd voor 2016.

> Consumptiescenario: In het eerste scenario wordt verondersteld dat alle cheques uitgegeven worden bovenop de normale uitgaven. In dit scenario worden 35.458 banen gecreëerd/gevrijwaard.

¹⁷ Spaarquote over de eerste drie kwartalen van 2016, Nationale Bank van België

¹⁸ Zoals aangegeven in het Huishoudbudgetonderzoek van de FOD Economie in 2014

¹⁹ Zoals aangegeven in het Huishoudbudgetonderzoek van de FOD Economie in 2014

²⁰ Berekeningen Roland Berger op basis van COMEOS, Commerce Summit studie 2013

²¹ IDEA Consult, "Macro-economische impact van de maaltijdcheques", 2013

- > Spaarscenario: In het tweede scenario wordt ervan uit gegaan dat een deel (7%) van het budget dat vrijkomt door de toekenning van maaltijdcheques opgespaard wordt, en de rest geconsumeerd wordt aan maaltijdcheque-gerelateerde producten.
- > Scenario met gedeeltelijke substitutie: Het derde scenario gaat er ook vanuit dat 93% van het vrijgemaakte budget geconsumeerd wordt, maar dan gedeeltelijk voor cheque-gerelateerde uitgaven, gedeeltelijk voor niet-cheque-gerelateerd uitgaven. De distributiesector is een arbeidsintensieve sector, waardoor verhoogde uitgaven in andere sectoren leiden tot lagere banencreatie/-vrijwaring (23.944 banen vergeleken met 32.777 banen). Dit scenario is weerhouden in alle berekeningen van Roland Berger.
- > Het laatste scenario is het meest conservatieve. In dit geval wordt de waarde van de cheques gebruikt om de normale uitgaven te vervangen en wordt het vrijgekomen bedrag – op het gedeelte dat gespaard wordt na – volledig besteedt via het normale uitgavenpatroon van de consument. Op deze manier worden 15.112 banen gecreëerd.

IDEA Consult maakte ook een cash scenario dat dient als referentie om het verschil aan te tonen tussen een scenario met of zonder gebruik van cheques. Het gaat ervan uit dat het bedrag ontvangen in cheques zou vervangen worden door extra nettoloon op de rekening van de werknemer. In tegenstelling tot bovenstaande scenario's, genereert het cash scenario slechts 13.975 banen in 2016.

Scenario Maaltijdcheque	Scenario Netto-equivalent	Δ
Extra sociale zekerheidsbijdragen	Extra sociale zekerheidsbijdragen	
Netto aantal bijkomende banen	13,975	9,970
Gemiddeld jaarlijks brutoloon per WN	43,758	
Brutoloon totaal	611,497,051	
Rsz bijdragen (13,07%)	79,922,665	
Bedrijfsvoorheffing (35%)	186,051,035	
Patronale bijdragen werkgever (30%)	183,449,115	
Extra sociale zekerheidsbijdragen	449,422,815	320,629,530

Scenario maaltijdcheque

Roland Berger baseert haar berekeningen op het aantal banen verkregen in de studie van IDEA Consult. Het scenario met gedeeltelijke substitutie lijkt het meest realistisch in het geval van maaltijdcheques aangezien consumenten steeds een deel van het door maaltijdcheques vrijgekomen bedrag zullen spenderen aan voeding. De rest van het vrijgekomen bedrag zal besteed worden aan niet-voeding of zal gespaard worden. Het aantal banen dat gegenereerd wordt in 2016 wordt berekend door het aantal banen in 2013, 19.910, gecreëerd door een uitgiftevolume van EUR 1,9 miljard, te schalen naar het uitgiftevolume aan maaltijdcheques in 2016, EUR 2,3 miljard. Op die manier worden **~24.000 gecreëerde banen** bekomen in 2016.

Deze jobs genereren bijkomende patronale bijdragen (30%)²² en bedrijfsvoorheffing (35%)²³ en sociale zekerheidsbijdragen (13,07%)²⁴ in hoofde van de werknemer. Uitgaande van een gemiddeld bruto jaarloon van EUR 43.758 in 2016²⁵, schat Roland Berger dat de **extra belastingen en**

²² Patronale bijdragen bedragen 30% vanaf 1 april 2016. Unisoc, "Tax Shift", <https://www.unisoc.be/tax-shift-nl>

²³ De bedrijfsvoorheffing hangt af van de gezinssituatie. Hier werd de bedrijfsvoorheffing zonder reductie in rekening gebracht. Eurostat, "Taxation trends in the European Union", <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/7092073/KS-DU-15-001-EN-N.pdf/68116dc2-75bc-4f25-b8a3-ae863ff8dec5>

²⁴ RSZ, "Sociale bijdragen betalen", <http://www.rsz.fgov.be/nl/werkgevers-en-de-rsz/betalingen>

²⁵ De gezondheidsindex wordt gebruikt om de indexering van lonen en sociale uitkeringen te berekenen. De groeivoet van de gezondheidsindex bedroeg 2,09% in 2016, Federaal Planbureau

sociale zekerheidsbijdragen in het scenario maaltijdcheque ongeveer **EUR 770 miljoen** bedragen.

Scenario netto-equivalent

Het aantal banen gegenereerd in 2016 wordt voor het scenario netto-equivalent op een gelijkaardige wijze berekend als voor het scenario maaltijdcheque. Onze analyse leidt op die manier tot **~14.000 gecreëerde banen** in 2016 in het scenario netto-equivalent. Er wordt geen onderscheid gemaakt per sector waarin deze banen gecreëerd worden t.o.v. het scenario met maaltijdcheques.

Ook deze jobs genereren bijkomende patronale bijdragen, bedrijfsvoorheffing en sociale zekerheidsbijdragen. Uitgaande van een gemiddeld bruto jaarloon van EUR 43.758 in 2016²⁶, schat Roland Berger dat de **extra belastingen en sociale zekerheidsbijdragen** in het scenario netto-equivalent ongeveer **EUR 450 miljoen** bedragen.

4.3.2 De bijkomende werkgelegenheid betekent een daling van de werkloosheidsuitkeringen

Volgend op de vaststelling dat er nieuwe banen zullen gecreëerd worden, berekent Roland Berger dat er ~24.000 werkloosheidsuitkeringen minder betaald zullen moeten worden in het scenario maaltijdcheque en ~14.000 in het scenario netto-equivalent. Op basis van de gemiddelde jaarlijkse werkloosheidsuitkering, EUR 12.606²⁷, loopt de **besparing aan werkloosheidsuitkeringen** voor de overheid op tot **EUR ~300 miljoen in het scenario maaltijdcheque**, en tot **EUR ~175 miljoen in het scenario netto-equivalent**.

Scenario Maaltijdcheque		Scenario Netto-equivalent		Δ
Daling werkloosheidsuitkeringen		Daling werkloosheidsuitkeringen		
Netto aantal bijkomende banen (zie extra sociale zekerheidsbijdragen)	23.944	Netto aantal bijkomende banen (zie extra sociale zekerheidsbijdragen)	13.975	
Gemiddelde jaarlijkse werkloosheidsuitkering	12.606	Gemiddelde jaarlijkse werkloosheidsuitkering	12.606	
Uitgespaarde werkloosheidsuitkeringen	301.838.926	Uitgespaarde werkloosheidsuitkeringen	176.161.141	125.677.785

4.4 Opbrengsten door geïnduceerde consumptie

Door de creatie van nieuwe banen in beide scenario's wordt extra consumptie geïnduceerd als het resultaat van verhoogde koopkracht van de nieuwe bezoldigden. Die koopkracht zal opnieuw verdeeld worden over consumptie van (niet-)voeding, sparen en uitgaven in het buitenland. Op die manier wordt **indirect een additionele binnenlandse consumptie van EUR ~250 miljoen** bekomen in het scenario maaltijdcheque tegenover **EUR ~150 miljoen** in het scenario netto-equivalent. De daardoor verkregen **BTW-inkomsten** groeien aan tot **EUR ~45 miljoen** in het scenario maaltijdcheque en **EUR ~27 miljoen** in het scenario netto-equivalent.

²⁶ De gezondheidsindex wordt gebruikt om de indexering van lonen en sociale uitkeringen te berekenen. De groeivoet van de gezondheidsindex bedroeg 2,09% in 2016, Federaal Planbureau

²⁷ ONEM, jaarlijks rapport 2015, met toepassing van de groeivoet van de gezondheidsindex [2016] van 2,09%, volgens het Federaal Planbureau

Scenario Maaltijdcheque		Scenario Netto-equivalent		Δ
Verhoogde consumptie door de bijkomende werkgelegenheid		Verhoogde consumptie door de bijkomende werkgelegenheid		
Gemiddeld jaarlijks brutoloon per WN	43,758	Gemiddeld jaarlijks brutoloon per WN	43,758	
Gemiddeld jaarlijks nettoloon per WN (13,07% & 35%)	24,725	Gemiddeld jaarlijks nettoloon per WN (13,07% & 35%)	24,725	
Gemiddeld jaarlijks uitgaven per WN (sparingroute 12,2%)	21,709	Gemiddeld jaarlijks uitgaven per WN (sparingroute 12,2%)	21,709	
Gemiddelde jaarlijkse uitgaven van de werkloze	11,068	Gemiddelde jaarlijkse uitgaven van de werkloze	11,068	
Verskil tussen uitgaven van de bezoldigde en de niet-bezoldigde	10,641	Verskil tussen uitgaven van de bezoldigde en de niet-bezoldigde	10,641	
Netto aantal jobs gecreëerd door EC	23,944	Netto aantal jobs gecreëerd door netto equivalent	13,975	
Bijkomend bedrag uitgegeven door nieuwe bezoldigden in BE	254,786,352	Bijkomend bedrag uitgegeven door nieuwe bezoldigden in BE	148,700,021	106,086,331
Bedrag gespendeerd aan voeding (13%)	31,672,242	Bedrag gespendeerd aan voeding (13%)	18,484,754	
Bedrag gespendeerd aan niet-voeding	209,916,177	Bedrag gespendeerd aan niet-voeding	122,512,606	
Extra BTW op voeding (6%)	1,900,335	Extra BTW op voeding (6%)	1,109,085	
Extra BTW op niet-voeding (21%)	44,082,397	Extra BTW op niet-voeding (21%)	25,727,647	
Bijkomende BTW op consumptie	45,982,732	Bijkomende BTW op consumptie	26,836,732	19,145,999

5. De Belgische Staat verliest binnenlandse consumptie, banen en inkomsten door de vervanging van maaltijdcheques door een netto-equivalent

5.1 Bij vervanging van de maaltijdcheques door een netto-equivalent gaan EUR ~380 miljoen aan binnenlandse consumptie en ~10.000 banen verloren

Zoals eerder uitgelegd, genereert het uitgeven van maaltijdcheques extra binnenlandse consumptie. Op haar beurt creëert die extra consumptie nieuwe banen. Doordat nieuwe bezoldigden meer verdienen dan wanneer zij terugvielen op een werkloosheidsuitkering wordt op die manier extra geïnduceerde consumptie gevrijwaard. Onderstaande tabel toont het verschil aan in creatie van binnenlandse consumptie en banen in een scenario met maaltijdcheques t.o.v. in een scenario waar een netto-equivalent wordt uitgekeerd.

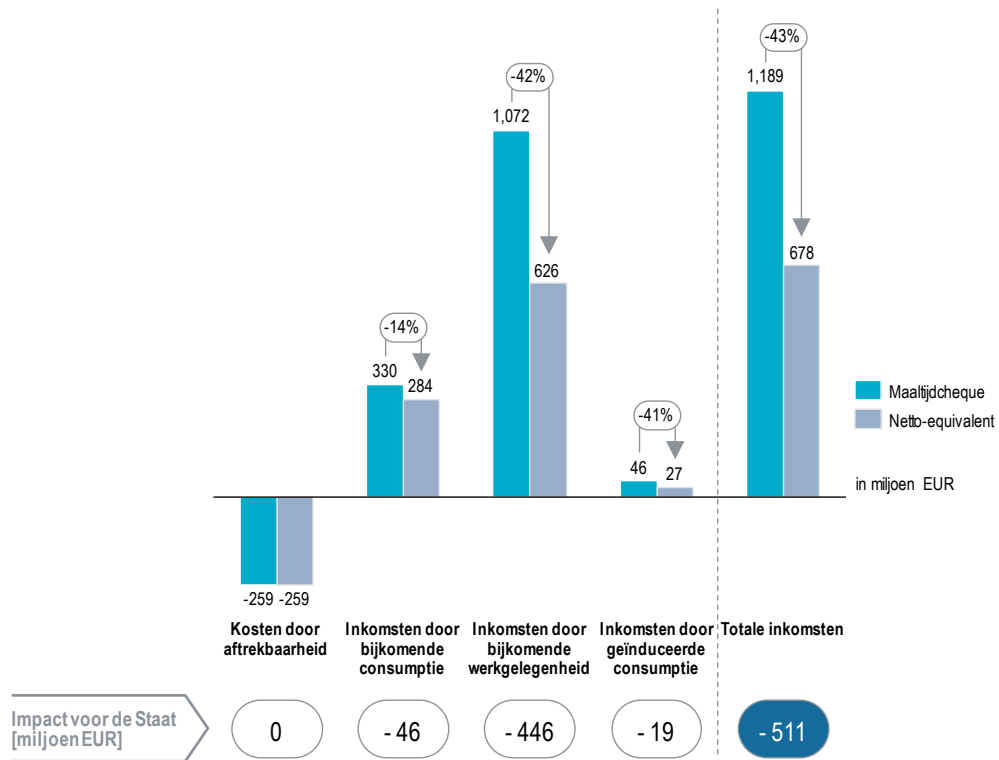
Δ maaltijdcheque - netto-equivalent	
Jaar	2016
Extra binnenlandse consumptie (direct + geïnduceerd) [EUR]	378,274,617
Directe binnenlandse consumptie	272,188,286
Geïnduceerde binnenlandse consumptie	106,086,331
Extra jobs	9,970

5.2 Bij vervanging van de maaltijdcheques door een netto-equivalent is er een negatieve impact van EUR ~500 miljoen op de inkomsten voor de Staat

De combinatie van het maaltijdcheque scenario en het netto-equivalent scenario verschaft duidelijke inzichten in de effecten voor de Staat indien het huidige uitgitevolume aan maaltijdcheques (EUR 2,3 miljard in 2016) wordt vervangen door een netto-equivalent. De onderstaande tabel vat voor het jaar 2016 samen wat de totale fiscale winsten zijn voor de overheid in het scenario maaltijdcheque (links) t.o.v. scenario netto-equivalent (midden) opgesplitst per effect. Het verschil tussen beide scenario's wordt weergegeven in de rechterkolom.

Scenario Maaltijdcheque		Scenario Netto-equivalent		Δ
Jaar	2016	Jaar	2016	
Aftrekbaarheid		Aftrekbaarheid		
Verminderde vennootschapsbelasting	- 258,890,500	Verminderde vennootschapsbelasting	- 258,890,500	-
Extra binnenlandse consumptie (EUR 1,73 miljard)		Extra binnenlandse consumptie (EUR 1,46 miljard)		
BTW op de bijkomende consumptie	322,523,180	BTW op de bijkomende consumptie	277,569,029	
Extra vennootschapsbelasting	7,693,007	Extra vennootschapsbelasting	6,451,434	
Totaal extra consumptie	330,216,187	Totaal extra consumptie	284,020,463	46,195,724
Werkgelegenheid (23.944 bijkomende banen)		Werkgelegenheid (13.975 bijkomende banen)		
Extra sociale zekerheidsbijdragen	770,052,346	Extra sociale zekerheidsbijdragen	449,422,815	
Uitgespaarde werkloosheidsuitkeringen	301,838,926	Uitgespaarde werkloosheidsuitkeringen	176,161,141	
Totaal werkgelegenheid	1,071,891,272	Totaal werkgelegenheid	625,583,957	446,307,315
Geïnduceerde consumptie (EUR 255 miljoen)		Geïnduceerde consumptie (EUR 149 miljoen)		
Bijkomende BTW op consumptie	45,982,732	Bijkomende BTW op consumptie	26,836,732	19,145,999
Netto-effect voor Staat	1,189,199,690	Netto-effect voor Staat	677,550,652	511,649,038

De onderstaande figuur, Figuur 1, vat de verliezen die de overheidsfinanciën zouden leiden samen wanneer de maaltijdcheques zouden vervangen worden door een netto-equivalent van dezelfde waarde. Het **totale verschil voor de overheidsfinanciën bedraagt EUR ~500 miljoen** in 2016. Het grootste verlies komt voort uit extra sociale zekerheidsbijdragen en uitgespaarde werkloosheidsuitkeringen die verloren gaan ten bedrage van EUR ~450 miljoen wanneer de omschakeling naar een netto-equivalent zou voltrokken worden.

Figuur 1. Impact voor de Staat [2016]

6. Conclusie

Deze studie heeft tot doel de impact op de Staat van de conversie van maaltijdcheques naar een netto-equivalent te kwantificeren.

Deze studie onderzocht verder, a.d.h.v. twee scenario's, de impact voor de Staat van de vervanging van maaltijdcheques door een netto-equivalent met dezelfde waarde. Er werd gevonden dat de verhoogde consumptie in specifieke sectoren door het aanwenden van cheques resulteert in de creatie van banen. Die banen zorgen er op hun beurt voor dat de consumptie additioneel verhoogt door de bijkomende koopkracht van nieuwe bezoldigden. In een geval waar maaltijdcheques zouden vervangen worden door eenzelfde waarde aan netto-equivalent, lijdt de overheid volgende verliezen:

- > **De binnenlandse consumptie daalt met EUR ~380 miljoen:** Het netto-equivalent zal beschouwd worden zoals het brutoloon waardoor er meer gespaard zal worden en meer consumptie naar het buitenland zal wegvloeien
- > **De Belgische economie verliest ~10.000 banen:** De verminderde binnenlandse consumptie beïnvloedt rechtstreeks het aantal banen in de distributiesector
- > **De overheidsinkomsten dalen met EUR ~500 miljoen:** Ten gevolge van de verminderde consumptie en lagere werkgelegenheid, dalen de inkomsten van BTW, vennootschapsbelasting en sociale zekerheidsbijdragen en stijgen de werkloosheidsuitkeringen.

Er kan tenslotte geconcludeerd worden dat het behoud van het maaltijdchequesysteem, al dan niet elektronisch, gunstig is voor de verschillende aangesloten partijen. De werknemer gaat erop vooruit in termen van koopkracht, de werkgevers zien meer consumptie, extra banen worden gecreëerd en de Staat ziet bijdragen voor de sociale zekerheid en de belastingen toenemen.

Roland
Berger

